

PAPER DETAILS

TITLE: ÇAGATAYCA MANZUM SÖZLÜK NISÂB-I KUTBIYYE

AUTHORS: Yasin Kaya

PAGES: 260-265

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1567160>

ÇAĞATAYCA MANZUM SÖZLÜK NİSÂB-I KUTBİYYE

TURAN, Fikret (2019), *Çağatayca Manzum Sözlük Nisâb-ı Kutbiyye*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 187 s. ISBN: 978-975-17-4204-9

Yasin KAYA*

Dil Araştırmaları, Güz 2020/27: 260-265

Öz: *Nisâb-ı Kutbiyye* 19. yüzyılda, Hindistan’da, Kelimetullâh Hâce Pâdişâh tarafından yazılmış ve derleme yöntemiyle oluşturulmuş 274 beyitlik Çağatayca-Farsça manzum bir sözlüktür. Eserin yazılmasını Türkçe konusunda bilgi edinmek üzere, müellifin de övgülerine konu olan, Babürlü hanedanından Şehzade Mirzâ Kutbuddîn istemiş ve eserin adı da buna uygun olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada Fikret Turan tarafından 2019’da yayımlanan bu sözlük tanıtılmış, kitabın bölümleri ve *Nisâb* türü eserlerin işlevi ile ilgili de bilgi verilmiştir. Görünüşe göre kitapta eserin hükümdara sunma amacıyla mı yazıldığı yoksa çocuklara Türkçe öğretmeyi de mi hedeflediği üzerine net bir fikir yoktur. Bu nedenle söz konusu eserin hangi amaçla yazıldığına yönelik bir değerlendirme de yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Çağatayca, Farsça, Manzum Sözlük, Nisâb-ı Kutbiyye, Fikret Turan.

Abstract: *Nisâb-ı Kutbiyye* is a Chagatai-Farsi versified dictionary composed of 274 couplets and constituted the compilation method, written by Kelimetullâh Hâce Pâdişâh in India in the 19th century. Prince Mirzâ Kutbuddîn from the Babur dynasty who is the subject of the author’s compliments, asked for the writing of the work to learn about Turkish and the name of the work was determined accordingly. In this study, was introduced this dictionary published by Fikret Turan in 2019. In addition, information was given about the chapters of the book and the function of the *Nisâb* type works. It seems that there isn’t net idea in the book whether the work was written for the purpose of presenting to the ruler or whether it also aims to teach children Turkish. Therefore, an evaluation has been made regarding the purpose for which the work in question was written.

Keywords: Chagatai, Farsi, Versified Dictionary, Nisâb-ı Kutbiyye, Fikret Turan.

Eseri 2019’da TDK yayınlarından tıpkıbasımıyla yayımlayan Fikret Turan, yaklaşık 1200 Türkçe kelime ve 20 ek içeren *Nisâb-ı Kutbiyye* üzerine herhangi bir çalışma yapılmadığını belirtir (ss. 7). Kitap *Giriş*, *Ses Bilgisi Özellikleri*, *Şekil Bilgisi Özellikleri*, *Cümle Bilgisi Özellikleri*, *Metin*, *Sözlük – Dizin*, *Türkiye Türkçesi – Çağatayca Dizin*, *Çağatayca – Farsça Dizin* ve *Farsça – Çağatayca Dizin* olmak üzere 9 bölümden oluşmaktadır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Dili Anabilim Dalı, İstanbul/TÜRKİYE. yasin.talha253@gmail.com. Orcid: 0000-0002-6462-773X, Gönderim Tarihi: 14.09.2020/ Kabul Tarihi: 10.10.2020.

Birinci bölüm olan *Giriş* bölümünde yazar sırasıyla *Nişâb-ı Kutbiyye Hakkında Genel Bilgiler*, *Eseri Oluşturan Söz Varlığının Genel Görünüşü*, *Hindistan Babürlü Devleti'nde Türkçe ve Nisâb Türü Eserler*, *Nişâb-ı Kutbiyye'nin İmla Özellikleri* ve *Ünsüzlerin İmlası* gibi 5 alt başlığa yer vermiştir.

Hindistan'da Çağatay Türkçesi'ni öğrenmek ve öğretmek üzere Türkçe kelimelerin Arapça veya Farsça karşılıklarıyla açıklandığı sözlükler kaleme alınmıştır (Öz, 2010: 41). Özellikle *nisâb* adı verilen eserler, bu sahada Farsçanın resmi dil olmasından dolayı geri planda kalan Türkçenin unutulmaması veya en baştan öğrenilmesi amacıyla yüksek zümreye mensup aileler tarafından başvurulmuş kaynaklardır (Turan, ss. 18). Nitekim manzum sözlük şeklinde oluşturulan bu eserlerin, ele alınan konuya yönelik içerdiği bilgiler ve şekil özellikleri dikkate alındığında, bireyin küçük yaşta kolayca ezber yapabilmesini sağlamasından ötürü, dil öğretiminde önemli derecede etkili olduğu bilinmektedir (Averbek, 2018: 89). Bu nedenle Türkçe'nin unutulmaması için meydana getirilmesi istenilen bir eserin müellifi tarafından mensur bir eser şeklinde ele alınmasından ziyade manzum olarak değerlendirilmesi oldukça pratiktir.

Fikret Turan, bu bölümde Farsça manzum bir sözlük olan *Nisābu's-Sıbyān*'ın etkisiyle *nisāb* adı verilen manzum sözlüklerin Hindistan'da eğitim amacıyla yaygın olarak kullanıldığını ve Osmanlı coğrafyasında ise bu tür eserlerin *nisāb*'dan farklı olarak *tuhfe* veya *lügat* şeklinde adlandırıldığını not düşmüştür (Ayrıca bk. Turan 2019: 17, 4. dipnot). Ancak çalıştığı eserin *nisāb* adını taşımasına rağmen *Nişâb-ı Kutbiyye*'nin Hindistan'da eğitim amacıyla kullanıldığına dair bir bilgi vermemiştir. Buna ek olarak, 5. dipnotta (2019: 18) *Nişâb-ı Türkî der Luğat* isimli eserin Cihangir Şah ismine yer vermesinden dolayı *nisāb* türü eserlerden farklı olarak çocuklar için değil, hükümdar için kaleme alındığını belirtir. Ancak burada şöyle bir soru akla gelmektedir: *Nişâb-ı Kutbiyye* de şehzade Mirza Kutbuddîn'e atıf yapmasından dolayı *Nişâb-ı Türkî der Luğat* gibi hükümdar için yazılmış bir sözlük olarak değerlendirilemez mi? Turan'ın kitapta bu konuyu açıklığa kavuşturan bir yorumuna rastlanmamıştır. Buna rağmen eserin Fikret Turan tarafından Türkçeye çevrilen sebebi telif bölümünden müellifin eseri ne amaçla kaleme aldığı anlaşılmaktadır: “o zaman ki onun (Mirzâ Kutbiddîn'in) gönlüne Türkçe okumak arzusu yer etti, bu konuda, işe başlamak için bu akıl seviyesi düşük kulundan yapılmasını diledi” (2019: ss. 44). Diğer yandan Turan'ın kitabın yayımlanmasından önce ve sonra kaleme aldığı *Hindistan'da Yazılmış Çağatayca Sözlüklerde At ve Atçılığa Dair Kelimeler* ve *Hindistan Babürlü Devletinde Yazılan Çağatayca Sözlüklerde Devlet Yönetimi ve Askeri Teşkilatla İlgili Kelimelere Dair* başlıklı iki makalesinde bu soru cevaplanmıştır. Buna göre Turan, 2017'deki makalesinde eserin yazılış amacına şu şekilde değinmiştir:

“Bunlardan başka daha az sayıda olmak üzere Çağatayca yazılmış tarih alantıyla ilgili eserler de bulunmaktadır. Bu eserler büyük ölçüde Türk kökenli idarecilerle askeri sınıf mensuplarının çocuklarının Türkçeyi öğrenmesi ve bu dil kimliğini de-

vam ettirmesi amacıyla yazılmış ve kullanılmıştır. Burada yazılmış Türkçe sözlük ve gramerler genel olarak Farsça tercüme ve açıklamalarla birlikte ortaya konmuştur” (Turan, 2017: 288-289).

2019’daki makalede de söz konusu amaçla yazılan manzum sözlüklerden bahsedilir ve birkaç eserle birlikte *Nişâb-ı Kûşbiyye* de inceleme alanı olarak seçilmiştir (Bk. Turan, 2019). Bu durum, her ne kadar kitapta belirtme de Fikret Turan’ın da *Nişâb-ı Kûşbiyye*’yi Mirzâ Kutbiddîn ve ailesi için yazdırılan bir eser olarak düşündüğünü göstermektedir.

Giriş bölümündeki bilgilerden hareketle müellif, eserine şekil verme yolunda metni 9 bölüme ayırmış, bu bölümlerin her birinde farklı vezin ile kafiye kullanmış ve her birine birer başlık koyarak başlıkla birlikte vezinlerini de dile getirmiştir (ss. 14). Yûsuf Hâlis Efendi’nin *Miftâh-ı Lisân*’ı, Dürri’nin *Güher-rîz*’i, Çelebizade Ali İlmî’nin *Nazm-ı Bedî*’i, Hasan Aynî’nin *Nazmü’l-Cevâhir*’i ve Ahmed Remzi Akyürek’in *Tuhfe-i Remzî*’i gibi bazı manzum sözlüklerde de kıtalarda kullanılan vezne uygun olarak başlık koyma usulüne rastlanır (Güleç vd. 2019: 61). Eserde Çağatay Türkçesi’ne ait kelime bütünlüğünün yanı sıra bu kelimelerin şivelerdeki çeşitli şekilleri ve sınırlı sayıda Oğuzca kelime ile bazı kelimelerin Arapça karşılıkları yer almaktadır. Bununla birlikte, bazı beyitlerde eş anlamlı ve eş sesli sözcüklere yer verilerek eserin anlatım ve söz varlığı açısından güçlü kılınması sağlanmıştır. *Giriş* bölümünde bu kelimelerin birkaç örneği vardır: birinci beyitteki *Oğan*, *Tegnri* ve *İzi* kelimeleri ile ellinci beyitteki *bekâr*, *boy* ve *boya* anlamlarına gelen *boy* kelimesi gibi. (ss. 14-15). Fakat bunlara, *Şekil Bilgisi Özellikleri* bölümünde değinilmiştir. Müellifin eserini 9 bölüme ayırarak her birinde birbirinden bağımsız 9 vezin kullanması, eş anlamlı ve eş sesli kelimelerle birlikte diğer kavramları kafiye ve vezne uygun bir şekilde ele almasını kolaylaştırmış olmalıdır. Nitekim vezne aşına olunması amacıyla manzum sözlüklerde kıtaların vezinleri birbirinden bağımsızdır (Bk. Güleç vd. 2019). Vezin ve kafiye kuralı aynı zamanda müellifin, anlam olarak aynı sınıftaki kelimeleri aynı bölüm içinde bulunduramamasını da açıklamaktadır. Sadece altıncı bölümün başlığında, bu bölüm içindeki kelimelerin anlamlarını bir grup olarak değerlendirebilecek yani kavram alanı oluşturabilecek bir başlık bulunmaktadır. Fakat diğer başlıklarda bunun gibi bir ifade yoktur. Mukaddime kısmı, Çağatayca yazılmış 6 beyit dışında, nesir olan eserde 1. Kıta 21, 2. Kıta 18, 3. Kıta 29, 4. Kıta 41, 5. Kıta 31, 6. Kıta 10, 7. Kıta 25, 8. Kıta 29 ve 9. Kıta 70 beyittir.

Giriş bölümünde Turan, İslam tarihinden hareketle eserin müellifi Kelimetullâh Hâce Pâdişâh ve eserin yazılmasına vesile olan Mirzâ Kutbuddîn’in kimliklerine dair birtakım tahminlerde ve açıklamalarda bulunmuş, bu iki şahsiyetin Babürlü Devleti’ndeki görevlerine ve aralarındaki öğrenci-koruyucu ilişkisine de değinmiştir (ss. 15-16).

Metnin söz varlığını büyük oranda çeşitli kavram alanlarına dâhil olan isimler ve fiiller ile az sayıda sıfat, zarf, zamir ve edat yapıları oluşturur (ss. 16-17). Müellifin halktan ve yazılı kaynaklardan veri toplayarak oluşturduğu eserinde isim ve fiillerin çoğunlukta olması doğaldır. Turan, ünlülerin ve ünsüzlerin düzenli bir şekilde yazılmasından dolayı imla hatalarına az rastlanan eserde, kapalı e’nin varlığını kanıtlamaya ilişkin çalışmaların da yeterli sayıda olduğunu söyleyerek kapalı e ünlüsünü içerdiğini düşündüğü kelimelere yer vermiştir (ss. 19-20). Eserin imla

özellikleriyle ilgili bilgi verilirken ünsüzlerin imlası için bundan ayrı olarak başlık açılması da hatalı sayılmıştır.

Kitabın ikinci bölümü *Ses Bilgisi Özellikleri*'ne ayrılmıştır (ss. 21-23). Turan, eserde cümle formunda bir kullanım olmadığı için ortaya çıkabilecek ses olaylarını ele alamadığını söyler. Fakat müellifin bazı kelime ve kelime gruplarının varyantlarıyla, bunların ek alarak oluşturduğu şekillerini eserde göstermesi, yazarın kısmen eserdeki ses olaylarını incelemesini mümkün kılmıştır. Sonuç olarak bu bölümde eserdeki *Ünlü Uyumlari, Ünsüz Uyumu, Ses Değişmeleri, Ünsüz Türemesi, Ünlü Düşmesi, Ünsüz Düşmesi, Metatez ve Ünsüz İkizleşmesi* konularına değinilmiştir.

Şekil Bilgisi Özellikleri bölümü ise *Eserdeki İsim Soylu Kelimelerin Özellikleri, Kelime Varyantları, Eş Anımlı Kelimeler, İsim Çekim Ekleri, İsim Yapım Ekleri, Sıfatlar, Zamirler, Zarflar, Eserdeki İsimler ile Temsil Ettikleri Anlam Alanları, Fiiller ve Edatlar* gibi alt başlıkları taşıyan üçüncü bölümdür. Birinci alt başlıkta, eserde kök ve gövde halinde olan isimlerden bahsedilerek bunlar örneklendirilmiştir (ss. 25). İkinci ve üçüncü alt başlıkta kelime varyantları ile eş anlamlı kelimeler konusunu ayrı bir şekilde değerlendiren Fikret Turan, eserde kelimelerin farklı varyantlarının gösterilmesinin sebebini müellifin konu hakkında ne ölçüde bilgili olduğunu ortaya koyma çabasına bağlamaktadır. Turan'ın fikrine ilaveten belki de müellif yaşadığı dönemde var olan imla tutumunu okuyucunun gözleri önüne sermek istemiştir. Bunda müellifin eserini oluştururken Türkçe konuşanlardan ve Türkçe kitaplardan faydalanması sonucunda kelimelerin farklı varyantlarıyla karşılaşması da etkili olmuş olabilir. Şiveler arası değişik varyantları olan kelimelerle birlikte aynı beyitte gösterilen eş anlamlı kelimelerin hangileri olduğu da burada açıklanmıştır (ss. 25-26). Dördüncü ve beşinci alt başlıkta eserde geçen isim çekim ekleri ve isim yapım ekleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiş, eklerin kullanımlarından ve bazılarının da işlevlerinden söz edilmiştir (ss. 26-28). Geri kalan alt başlıklarda ise eserdeki sıfatlar, zamirler, zarflar, isimler, fiiller ve edatlar tek tek varyantları ve eş anlamlarıyla birlikte kaydedilmiştir. Fakat yapı ve anlam bakımından ayrılan bu kelimelerin ait olduğu kategorilerdeki sayısal verileri belirlenmemiştir. Eserde tanıklanan sözcük türlerinin sayıları ve sınıflandırılması şu şekildedir: Sıfatlar; sayı (17), işaret (3), soru (2), niteleme sıfatları (144) ve belgisiz sıfatlar (9) şeklinde ayrılmıştır (ss. 28-30). Zarflar ise durum (5), miktar (2), soru (2), yer-yön (12) ve zaman zarfları (12) olarak incelenmiştir (ss. 30-31). Eserdeki Türkçe isimlerin ait olduğu kavram alanlarına göre sınıflandırılması da kitapta dikkat çeken önemli bir noktadır. Turan, eserdeki Türkçe isimleri anlamlarıyla birlikte 9 başlık altında alfabetik olarak sınıflandırmıştır (ss. 31-37). Başlıklar şu şekildedir:

- a. Akrabalık ve sosyal ilişki isimleri (33 kelime)
- b. Alet, edevat, eşya, kumaş ve silahlarla ilgili isimler (83 kelime)
- c. Böcekler ve hayvanlarla ilgili kelimeler (134 kelime)
- d. Din ve inançla ilgili kelimeler (14 kelime)
- e. İnsanlık, kişilik, toplum ve sosyal düzenle ilgili kelimeler (75 kelime)
- f. Meslekler, konumlar ve tavırlarla ilgili kelimeler (52 kelime)
- g. Meyve, sebze ve yiyecek içeceklerle ilgili kelimeler (49 kelime)
- h. Uzay, zaman, mekân, tabii varlık ve olaylarla ilgili kelimeler (125 kelime)
- i. Vücut organları ve işlevleriyle ilgili kelimeler (61 kelime)

Türkçe fiiller ise anlam boyutunda ele alınmamış, yapısal olarak emir (45), belirli geçmiş zaman (16), mastarlar (59), sıfat-fiiller (9) ve zarf-fiiller (1) şeklinde sınıflandırılmıştır. Ayrıca burada eserde gösterilen ek-fiil yapıları ve fiil yapım eklerine de yer verilmiştir (ss. 37-40). Sayıları az olan zamirler (15) ve edatlar (4) ise sınıflandırmaya tabi tutulmamıştır. Fakat zamirler bölümünde kişi, soru ve işaret zamirlerinin bulunması, bu sözcük türünün de sınıflandırmasını gerekli kılmıştır. Kitabın üçüncü bölümünde isim çekim ekleri ve isim yapım eklerinin isimlerle birlikte ele alınmaması, buna karşın fiil yapım eklerinin ise fiiller kısmında tutulması, burada karmaşık bir şemanın oluşmasına neden olmuştur.

Eserin söz varlığı için Turan'ın sınıflandırmalarından hareketle bazı çıkarımlarda bulunulabilir: Müellif çocukların eğitimi için kullanılacak olan eserine dil öğretiminde temel sayılabilecek kavramları ele almıştır. Bu kavramların hepsi, dil eğitiminde temel düzeyde yabancı karşılıklarının öğrenilmesi gereken kelimelerdir. Kitapta alanlarına göre sıralanan bu isimlerden böcekler ve hayvanlarla ilgili olanlar (134) çoğunluktadır. İçeriğine bakacak olursak 134 hayvan isminden 26'sı at ve at türündeki hayvanlarla ilgili kelimelerdir. Ayrıca alet, edevat, eşya vs. isimlerinin genelini eyer ve nal ile ilgili atla ilişkilendirilen kavramlar oluşturmakta ve meslek isimlerinde de at çobanı, nalbant gibi isimler bulunmaktadır. Bunun nedeni Türklerde ata verilen değer ve yanı sıra Babürlü Devleti'nin büyük atlı birliklere sahip olması ve bunun sonucu olarak bu sahada kaleme alınan sözlüklerde bu türden kelimelerin bütünlüğü oluşturmalarıdır (Turan, 2017: 300).¹ Eserde devlet yönetimi ve ordu teşkilatı ile ilgili pek çok terim de bulunmaktadır. Bu terimlerin kullanılmasıyla çocukların idari ve askeri konuda bilgi edinmelerinin amaçlandığı açıktır.² Alet, edevat isimlerinde, insanlık, kişilik, toplum ve sosyal düzenle ilgili kelimelerde, meslek isimlerinde ve az da olsa uzay, zaman, mekan, tabii varlık ve olaylarla ilgili kelimeler kategorisinde bu terimler mevcuttur.

Kitabın dördüncü bölümü ise *Cümle Bilgisi Özellikleri*'dir. Burada *Kelime Grupları* başlığı altında, eserdeki tamlamalar ve kelime gruplarıyla ilgili bilgilerin olduğu *Belirtisiz İsim Tamlamaları, Sıfat Tamlamaları, İsnat Grubu, Tekrar Grubu ve Sıfat-Fiil Grubu* gibi alt başlıklar vardır (ss. 41). Kelime gruplarından sonra *Cümle Yapıları* başlığı altında da eserde emir ve geçmiş zaman yapılarının var olduğu hatırlatılarak bunlardan başka sadece 1 cümle örneğinin bulunduğu üzerinde durulur (ss. 42).

Beşinci bölüm olan *Metin* bölümünde eserin transkripsiyonu verilmiş, varakların numaralandırılma sisteminden bahsedilmiştir (ss. 43-72). Turan, 274 beyti numaralandırmayı tercih ederek kelimeleri koyu punto ile göstermiş, eserin mukaddime kısmını da Türkiye Türkçesine çevirmiştir. Burada göze çarpan bir durum ise Turan'ın metnin transkripsiyonuna ek olarak dipnot yöntemiyle eserde geçen bazı Türkçe kelimelerin anlamı, yapısı ve kökenine ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapması ve hatırlatmalarda bulunmasıdır. Özenle hazırlanmış bu dipnotlarda birçok sözlükten yararlanılmış ve kelimelerin diğer eserlerde tanıklandığı şekiller gösterilmiştir.

Sözlük – Dizin başlıklı altıncı bölüm, *Çağatayca – Türkiye Türkçesi Sözlük*'e ayrılmıştır (ss.74-96). Sözlüğü ne şekilde ele aldığını maddeler halinde açıklayan Turan,

1 Bk. Fikret Turan'ın *Hindistan'da Yazılmış Çağatayca Sözlüklerde At Ve Atçılığa Dair Kelimeler* adlı çalışmasında *Nisâbi Kutbiyye* ile mensur *Zubdetü'l-Esmâ'i'l-Türkiyye* sözlüklerinde geçen at, atçılık ve binicilik kavramları sınıflandırılarak bu kavramlara dair açıklamalarda bulunulmuştur.

2 Bk. *Hindistan Babürlü Devletinde Yazılan Çağatayca Sözlüklerde Devlet Yönetimi ve Askeri Teşkilatla İlgili Kelimelere Dair* adlı çalışmada *Nişâb-ı Kutbiyye, Nişâb-ı Türkî der Luğat, Nişâb-ı Türkî ve Zübdetü'l-Esmâ'i'l-Türkiyye* sözlüklerindeki bu türden kelimelerin semantik incelemesine yer verilmiştir.

kelimelerin karşısına beyit numaralarını yerleştirmiş ve fiil soylu kelimelerin köklerini madde başı olarak, çekimli hallerini ise Türkiye Türkçesi karşılıklarından sonra italik yazıyla verdiğini belirtmiştir. Ayrıca sözlükte kelimelerin transliterasyonu ile birlikte varyantları ve eş anlamlıları da gösterilmiştir.

Son olarak Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu bölümlerde ise sırasıyla *Türkiye Türkçesi – Çağatayca Dizin*, *Çağatayca – Farsça Dizin* ve *Farsça – Çağatayca Dizin* bulunur (ss. 97-145). Burada da aynı şekilde beyit numaraları gösterilmiştir. Çağatayca – Farsça ve Farsça – Çağatayca dizinlerde sadece Farsça kelimelerin değil, Farsçada yaygın olarak kullanılan Arapça kelimelerle Farsçada karşılaşılan Arapça kelimelerin alındığı vurgulanmıştır.

Eserin tıpkıbasımında varak numaraları (93a-110a) gösterilmiş, varak numarası bazen bir beytin iki mısraı arasına denk geldiği için Turan tarafından ayrıca beyit numaralarının üzerine 1 ve 2 rakamı not düşülmüştür (ss. 153-187).

Sonuç

Eser, gerek içerdiği zengin söz varlığı ve gerekse de yazıldığı dönemde halkın ağızında yaygın bir şekilde kullanılan Türkçe ve Farsça kelimeleri, hitap ettiği kitleye manzum bir biçimde aktarması bakımından önemlidir. Ayrıca eser, kaleme alındığı tarih dikkate alındığında güncel ve yenidir. Fikret Turan'ın görünüşe göre birkaç detay dışında titizlikle hazırlayıp sözlük bilimine katkıda bulunduğu bu çalışma, sözlükteki çoğu niteliği ortaya koyması bakımından, yeterli verilerle ele alınmış, kayda değer bir çalışmadır. Yalnızca sözlüğün meydana getirilmesindeki temel amaç, akılda soru işareti kalmasına mahal verecek bir şekilde izah edilmiştir. Ancak yazarın bu sözlüğü temel alan makalelerinden konu hakkında bilgi edinilmesi mümkündür.

Turan'ın çalışması genel olarak Türk Dili alan yazını için özelde de Klasik Doğu Türkçesi sahası ve manzum sözlük çalışmaları için son derece öğretici ve önemli bir kaynaktır. Kendisini yazdığı kitabı için kutluyor, çalışmanın Klasik Doğu Türkçesi ve Manzum sözlük incelemeleri için önemli bir başvuru kaynağı olarak literatürde yerini alacağını umuyoruz.

Kaynakça

- DOĞAN AVERBEK, Güler (2018). “Dillerinden Biri Türkçe Olan Manzum Sözlükler Üzerine Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 21: 85-114.
- GÜLEÇ, İsmail ve DOĞAN AVERBEK, Güler (2019). “Türk Çocuklar İçin Yazılmış Fransızca Manzum Bir Sözlük: Miftâh-ı Lisân”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 14: 53-80.
- ÖZ, Yusuf (2010). *Tarih Boyunca Farsça - Türkçe Sözlükler Üzerine*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TURAN, Fikret. (2017). “Hindistan’da Yazılmış Çağatayca Sözlüklerde At Ve Atçılığa Dair Kelimeler”. *Prof. Dr. Nuri Yüce Armağanı*. (ed. Ali Akar) Ankara: Günce Yayınları. 286-303.
- TURAN, Fikret (2019a). “Hindistan Babürlü Devletinde Yazılan Çağatayca Sözlüklerde Devlet Yönetimi ve Askeri Teşkilatla İlgili Kelimelere Dair”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, LIX/1: 203-220.
- TURAN, Fikret (2019b). Kelimetullâh Hâce Pâdişâh, *Çağatayca Manzum Sözlük Nisâb-ı Kutbiyye*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.